

ANÀLISI DE PEL·LÍCULES DISNEY

Data: Abril 2000

INDEX Pàg

Introducció 1

Justificació de l'anàlisi 2

Valors de la reforma educativa 4

1à part: TRETOS MÉS CARACTERÍSTICS DE LES PEL·LÍCULES DISNEY..... 5

* El jorobado de Notredam 6

* El Rei Lleó 9

* 101 Dàlmates 11

* Tod y Toby 13

2à part: ANÀLISI COMPARATIU DE PEL·LÍCULES DISNEY..... 14

* La Bella i La Bèstia 15

* La Sirenita 17

* La Ventafocs 19

* La Bella Dorment..... 22

Opinió personal 24

Bibliografia 25

-----LITERATURA INFANTIL-----

INTRODUCCIÓ

La factoria de Walt Disney va néixer de mans del creador de dibuixos animats i productor cinematogràfic estatunidenc, Walter Elias. Creador de personatges tan coneguts com Pluto, Goofy, Mickey Mouse i el Pato Donald entre d'altres, l'any 1923 va fundar els estudis Disney per a la realització de dibuixos animats.

L'any 1938 Disney va presentar al públic el seu primer llargmetratge de dibuixos animats Blancaneus i els set nans, extret d'un conte dels germans Grimm. D'ençà fins avui dia les produccions no han deixat de captivar als infants una dècada rera l'altra, amb produccions noves o bé, amb actualitzacions de les versions més populars i de gran èxit en anys anteriors.

Les pel·lícules Disney solen tenir un esquema d'opereta. Tenen un guió, i al mig, uns números musicals que,

de vegades, no tenen gaire relació amb l'obra i que sovint recorden les comedies musicals europees. Aquest és un tret característic que es constata constantment, però també hi ha molts altres, com els valors de la reforma educativa, els colors, l'animació, etc., en els quals ens fixarem en l'anàlisi de les següents pel·lícules de la factoria Disney: Tod i Toby, 101 Dàlmates, El Jorobado de Notredam, i El Rei Lleó.

Finalment farem també un anàlisi comparatiu de com es repeteixen una sèrie de constants en la majoria d'aquestes pel·lícules. A tall d'exemple triarem les següents: La Bella i La Bèstia, La Sirenita, La Ventafocs i La Bella dorment.

-----LITERATURA

INFANTIL-----

JUSTIFICACIÓ DE L'ANÀLISI

La idea d'analitzar psicològicament un conte infantil no és una idea nova a la narrativa escrita o oral de contes que tenen el seu origen en la seva transcripció pura.

Aleshores: **quina és la justificació de l'anàlisi?**

Quan som adults ens adonem que darrere de totes les informacions que rebem hi ha interessos creats i per tant intencions de fer-nos veure les coses des d'una perspectiva o un altre. I, analitzant una mica les pel·lícules Disney de seguida ens podem fixar en aquestes tampoc són simplement fruit de la imaginació per fer entretenir als nen i prou, sinó que al darrera hi ha tota una intenció, que es concreta en el tipus de llenguatge emprat, en les imatges, en les característiques dels personatges, etc. Alguns exemples del perquè això és així els trobem, sovint, en l'origen de la humanitat. Veiem-ne alguns:

! L'origen es troba en el mite originari del *tabú*, paraula que a les tribus primitives es tradueix com prohibit. Freud parla de tot això en el llibre El malestar de la cultura.

Tal com explica l'antropologia cultural, en l'origen de l'home no hi havia res prohibit, però l'instint de supervivència li va fer veure que no podia fer tot el que volia si no la seva raça desapareixeria. És llavors quan va néixer la llei del incest per la qual un pare no podia disfrutar sexualment d'una filla i al revés a fi que no es portessin a terme combinacions genètiques i la raça romangués més forta.

! Un altre és el de la mort del pare. A les tribus prehistòriques trobem el *Tòtem*, que és un signe fàlic i representa un gran pènis, el pènis del cap de família, de l'autoritat absoluta. Si preguntéssim a totes les tribus, no importa el seu origen, africà, asiàtic o indoeuropeu, en totes elles trobariem l'explicació del mite del tòtem, recollit en un conte popular i que s'explica de la següent manera: abans de ser cap natural de família i abans de l'existència del tòtem, la llei per ser cap de família deia que el cap era el més fort i el que guanyava en batalla mortal. Però en algunes tribus s'havia donat el cas que un fill abans de ser cap natural havia assassinat al seu pare. Llavors els caps de les tribus properes van inventar-se el tòtem simbòlic que representava que l'autoritat no estava en ells mateixos sino en alguna cosa externa. Aquesta cosa externa estava representada pel gran tòtem, situat al mig de la tribu i era recobert amb els seus trofeus de batalles i guerres.

Això passà molts milions d'anys, abans que hi haguessin religions institucionalitzades com el cristianisme, el budisme, el judaisme, etc.. Aquest mites i tabús es van anar transmetent de generació en generació i donaren lloc al conte oral. Per tant, fer el psicoanàlisi d'alguns d'aquests contes és fer el psicoanàlisi de l'inconscient col·lectiu des de l'origen de la humanitat.

Amb tot doncs, podem constatar que el llenguatge subliminal és molt important, l'eina instrumental utilitzada en les pel·lícules per transmetre una sèrie d'idees culturals que estan regides per tot tipus d'interessos (econòmics, socials, ..)

Quan es fa una pel·lícula, per exemple de Disney, darrere hi ha un equip d'assessorament que supervisa els valors que es poden transmetre a través de la mateixa. Dins d'aquests equips d'assessorament hi ha psicòlegs, sociòlegs i experts en tècniques de comunicació que, com hem dit, estan guiats per uns interessos (econòmics, culturals, socials, etc).

-----LITERATURA

INFANTIL-----

VALORS DE LA REFORMA EDUCATIVA

Dins del fons o contingut cinematogràfic, en aquest primer apartat del treball, em centraré en l'estudi dels continguts dels contes infantils adaptats per la factoria Disney, destacant aquells trets més significatius que es poden extreure del missatge que se'n vol transmetre a cada pel·lícula, tot relacionant-los amb els valors que vol transmetre la reforma educativa.

Aquests valors són:

- **INTEGRACIÓ:** definida com el que a classe i a la societat entri tothom independentment de la seva raça, ideologia o religió
- **DIVERSITAT:** això vol dir que hem d'acceptar totes les possibles cultures i donar-lis un lloc a la classe, a l'escola i a la societat independentment de l'ideari específic del centre o de la cultura concreta que ens ha tocat viure.
- **CONSTRUCTIVISME :** principi que defineix com es desenvolupa intel·lectualment el nen. Cada coneixement nou és integrat als antics fent un tot homogeni.
- **IGUALTAT:** Tots els nens a l'escola i totes les persones a la societat tenen els mateixos drets i deures.
- **PRACTICISME:** vol dir que els continguts que s'ensenyen a l'escola no poden estar deslligats de l'entorn, les experiències i la societat que envolta al nen.

EL JOROBADO DE NOTREDAM

Destacarem aquí els trets més significatius que podem analitzar del missatge que se'n vol transmetre en aquesta pel·lícula. Abans però, de comentar-la amb més profunditat, llegirem un breu resum de l'argument per situar-nos en la història.

Aquesta obra de Disney resumeix la història de Quasimodo així. *Ocult a les mirades de tots els ciutadans de París viu Quasimodo, dalt de tot del campanari de la catedral de Notre Dame. El seu tutor, el jutge Frollo, no li permet de baixar mai del campanari. En companyia de tres simpàtiques gàrgoles de pedra: Victor, Hugo i Laverna, Quasimodo passa les hores observant el bulliciós anar i venir de la gent. Fins que un dia decideix baixar d'amagatotis i coneix a la bella Esmeralda, amb la qual viurà la seva aventura més gran.*

Per començar cal destacar un aspecte que es dona, en general, a totes les pel·lícules Disney. D'una banda, és una constant la col·laboració i la solidaritat que s'estableix entre animals de diferents races. I d'altra banda i en un altre línia destacar que és també característic de Disney treballar amb colors exageradament vius, els colors elementals perquè són els que criden més l'atenció als nens.

I centrant-nos ja en *El Jorobado de Notredam*, per treballar de cara als nens tenim:

- Els valors que vénen marcats per la reforma: els valors de la diversitat, la igualtat i la integració. No importa que les persones siguin diferents; tothom ha de poder insertar-se a la societat que li ha tocat viure. I per assolir aquest fi, és molt important no posar etiquetes. Podem utilitzar com exemple, la crítica a la frase: Los gitanos són incapaces de amar. (Frollo)
- Treballar la figura de l'antiheroi : els protagonistes no sempre han de ser bonics físicament. Com aquest

tipus de personatge està sempre tan maltractat a tot arreu, es diu protagonista quan és protagonista, encara que no s'endugui a la noia. Enfront d'això hi ha l'heroi que no és protagonista però que si s'endu la noia. Per treballar el tema de l'antiheroi podem basar-nos en les pel·lícules del director de cinema Steven Spielberg perquè ell juga molt amb el més primari de la persona, les passions, les pors... Ex: Els gremlins, E.T., Parc Juràssic...

- La festa de carnestoltes. La festa que surt a la pel·lícula és la festa de tot, i a l'inrevés té la mateixa significació que el carnestoltes. (Recordem que el carnestoltes és una festa pagana, d'origen romà, eren les festes Saturnalies – en favor de Saturn–. Durant aquell dia com tot canviava podia manar la dona i l'esclau)
- Com en el carnestoltes, en la pel·lícula té importància la utilització de la màscara, perquè quan ens tapem la cara podem ser el que no som normalment o el que volem ser.

Per treballar el tema de la màscara podem basar-nos en la pel·lícula *La Màscara*, i en les dues versions de *El fantasma de l'òpera*.

!Des del punt de vista dels adults en la pel·lícula podem veure reflectit el següent:

A nivell psicològic trobem un exemple del que és un acte fallit. Concretament quan Frollo visita a Quasimodo per primera vegada i fan entre els dos una mena de joc interactiu. El joc consisteix en que Frollo diu una lletra en ordre alfabètic i Quasimodo ha de repetir una paraula que comenci per aquesta lletra i que, amb anterioritat, Frollo li ha fet memoritzar. Totes les paraules tenen a veure amb el pecat i quan arriben a la f el desitj inconscient de Quasimodo el traïx i diu: Festival. Un acte fallit és una paraula o frase que es diu en un moment que no ha de dir-se.

També a nivell psicològic observem com Frollo presenta un problema de repressió. Veiem com és incapaç de sublimar els instins sexuals que sent vers l'Esmeralda, els reprimeix no els sublima, i ho converteix tot en pecat. Des del punt de vista del Frollo, l'Esmeralda és una neuròtica histèrica perquè li desperta en ell el desitj carnal i el deixa penjat sense donar-li sortida a aquest desitj.

D'altra banda destacar que la pel·lícula ens presenta als dos protagonistes de manera que quan estan junts en Quasimodo i en Febo el primer resulti un xic més intel·ligent, cosa que no passa en la novel·la original de Victor Hugo. En la versió de Disney és en Quasimodo i no Febo qui descobreix que el penjoll que li ha regalat l'Esmeralda és el plànol de la ciutat. I quan estan buscant la ciutat dels marginats és també en Quasimodo qui descobreix la manera més lògica de baixar per les escales, mentre que Febo s'entreten a traduir paraules del llatí. Malgrat tot però, l'Esmeralda es casa amb en Febo que és bònic físicament tot i que no és llest.

A nivell formal i també de cara a nosaltres, veiem com la pel·lícula té la forma típica d'opereta, que es un guió definit amb números musicals intercalats i que no sempre tenen una relació directa amb aquell guió. Són números molt espectaculars i que recorden a la comedia francesa. (Ex: Rei Lleó).

Per primera vegada a una pel·lícula Disney trobem la mort d'una mare en escena. (a Tod i Toby era una gossa).

La pel·lícula té elements del conte popular, per exemple el conte popular combina moltes vegades elements fantàstics amb elements realistes. Al llibre de Victor Hugo el jorobado mor, i és ell qui rapta l'Esmeralda, és un personatge molt dolent, un monstre. Disney li dona la volta i converteix el que era un amor impossible en una amistat. Si no considerem l'existència d'elements fantàstics, com passa en el conte popular, no ens queda un altre remei que afirmar que Quasimodo era un psicòtic perquè es passa la vida delirant, quan està sol, pensant que les gàrgoles tenen vida.

La moral que vol transmetre Disney és que els lletjos també tenen un lloc a la societat però la realitat és que on s'integra a Quasimodo és amb la xusma i a part, no aconsegueix a l'Esmeralda. La xusma representa al poble fàcil de manipular. Frollo els matxaca i ells callen. Un exemple d'això és que la guàrdia de Frollo tira de

tot a Quasimodo i ells callen i a més també li tiren coses perquè es deixen portar.

Per acabar dir que a la novel·la de Victor Hugo, Quasimodo, no és un personatge tant sensible com a la versió de Disney. En la versió original és més primàri, està amargat i és gelós perquè no es correspon per l'Esmeralda. És ell qui la rapta perquè no pot viure sense ella. I finalment mor aïllat per una gran mentida mentre defensa la Catedral de Notre-Dame. Disney converteix aquesta història en una apologia de l'amistat.

EL REI LLEÓ

Breu resum de l'argument per situar-nos en la història:

Aquesta obra mestra de Disney narra *la increïble relació entre un orgullós Rei Lleó, Mufasa, i el seu fill, Simba, un ingenu i curiós cadell que ha de lluitar per trobar el seu lloc en el cercle de la vida. Acompanyat de molts bons amics, Simba experimenta alguns dels moments més gloriosos i també els reptes més durs de la vida. Abans però de que pugui ocupar el seu lloc com a rei, Simba ha de superar moltes adversitats i pors que acabaran en una ferotge lluita amb el seu malvat i codiciós oncle Scar. A partir d'aquí, anem a comentar tot el que subliminalment es transmet després d'haver vist la pel·lícula.*

Trets a destacar d'aquesta producció:

En el Rei Lleó es presenta un valor educatiu que té a veure amb la **inserció social** que caracteritza a molts pobles i tribus humanes, que és un fenomen que s'estudia des de l'antropologia: la inserció social es dona per la benedicció d'un gurú que té poder del fill del cap de la tribu.

També en aquesta pel·lícula, i com ja hem comentat abans, es dona la **relació entre espècies animals** que a la realitat no es dona, i que és per tant, una relació fictícia però que es treballa com a personificació, és a dir als animals se'ls hi donen qualitats humanes. Això el que ens permet treballar són aspectes com la interacció amb els nens, l'amistat i la lleialtat.

La gelosia: Un altre punt que també es tracta són els gelos entre germans. Això en psicologia es coneix com el Síndrome de Caïn, que es basa en que el germà que presenta la gelosia no respon a les expectatives del pare. Scar diu textualment: *En qüestions d'intel·ligència m'ha tocat la part del lleó, però en qüestió de força m'he emportat la pitjor part genèticament.* Scar no és un lleó idoni per governar. No respon a les expectatives d'un futur rei.

L'ecologia: podem dir que, el Rey León és una pel·lícula que pretén ser ecologista i presenta el fet de la caçera com una necessitat per mantenir el sistema ecològic. Aprendre a caçar és sinònim d'inserció social com ho és a moltes tribus humanes, fet que s'estudia també, des de l'antropologia.

També cal dir, que com en el cas dels humans, el fet d'enfrontar-se a una cosa desconeguda (cementiri d'elefants) és una manera de **desafiar l'autoritat paterna i sentir-se independent**. Des del món humà és el que es coneix com a síndrome de sortir de nit, que es dona sobretot a l'adolescència.

Quan hi ha un enfrontament a l'autoritat és quan posteriorment si hi ha algun problema es presenta el **sentiment de culpabilitat**, que és el que li passa a Simba davant la mort del seu pare. En cap moment es planteja per sí mateix el fet de que ell no és culpable d'aquesta mort.

Un altra cosa que es planteja, i és comú a moltes pel·lícules de Disney, és el fet del **matrimoni per conveniència i entre iguals**, que és una manera de mantenir el estatus de poder de la classe dominant. Simba i la seva amiga Nala, estan pactats des de petits per al matrimoni. Un príncep sempre s'ha de casar amb una princesa.

Subliminalment **la pel·lícula està criticant qualsevol tipus de revolució**, el que val és el poder (representa que les hienes són la classe marginal de la societat). La revolució es presenta com un aixecament de les hienes que són els marginats a la última anella de la cadena alimentària i per tant, estan destinades al fracàs.

I, per últim, remarcar que la paraula **Hakuna Matata** és una excusa per reprimir els sentiments de culpabilitat. Hi ha un paral·lelisme gairebé exacte entre el Rey León i el rei Hamlet de Skaspeare, es fa el mateix discurs psicològic de l'Edipus i de l'autoritat.

101 DALMATAS

Aquesta pel·lícula és una de les creacions de Disney en la qual conviuen animals i humans. Els personatges principals són els animals –en aquest cas gossos dalmates– i els secundaris són els humans.

!A nivell de valors podem treballar fonamentalment dues qüestions:

- **El valor de l'amistat.**
- **El valor que potencia la integració de totes les classes socials.**
- Tal i com apareix a la pel·lícula, l'amistat està per sobre dels interessos personals.

Tots els animals que col·laboren en el rescat dels gossets no guanyen res a canvi, més que la gratificació d'haver fet el que consideraven oportú. D'alguna manera podem ensenyar als nens que l'amistat veritable no és sinònim de possessió sinó que la podríem definir com una suma de trobades com definia el filòsof italià Alveori.

No hem de confondre amistat i solidaritat, què són dos valors què també els podem treballar en base a la reforma.

L'amistat necessita una motivació comuna. No necessàriament les persones que són amigues han de tenir una personalitat similar, uns trets comuns o unes activitats semblant, però sí que es troben bé quan estan juntes. Estadísticament es considera però, molt més factible que puguin arribar a ser similars amb l'amor, en el sentit que tots dos sentiments tenen quelcom inexplicable o màgic. Per això l'amistat no ha de ser possessiva i ha de dependre exclusivament de la llibertat del subjecte.

La solidaritat pot existir entre persones que estiguin lluitant per una mateixa causa i és independent de la relació d'amistat que pot haver-hi entre elles. D'aquesta manera pot haver-hi solidaritat entre persones que no es coneixen o que per característiques personals mai establirien entre elles una relació d'amistat perquè no es troben bé juntes (això no vol dir però què no es tolerin). La solidaritat és puntual i en l'amistat s'estableix un altre tipus de compromís. Hi ha una complicitat que no s'escolleix, hi és.

En aquest sentit la pel·lícula és bona per treballar la solidaritat, perquè els gossos, no importa la seva raça, s'uneixen per ajudar a una família que té problemes.

!ALTRES PUNTS QUÈ PODEM TREBALLAR DE 101 DALMATAS

La pel·lícula té un **fons clarament ecologista** en el sentit què posa o situa a la protagonista negativa La Cruella de Vil en el límit de lo grotesc. Automàticament, de manera subliminal ens fa odiar el personatge i, al mateix temps, aquelles persones partidàries de portar abrics de pells. El nom de la protagonista negativa, com en altres casos de la factoria Disney no és gratuït, Cruella evoca l'adjectiu cruel.

La diversitat queda manifesta amb la particular personalitat de cadascun dels gossets. Aquest fet és una tècnica per treballar la individualitat que es dona també en altres pel·lícules Disney. Com a exemple podem pendre els nans de Blancaneus, què vénen caracteritzats per un sol adjectiu (sordito, mocosito). I ens podem

preguntar: Perquè aquesta exclusivitat d'una qualitat per treballar la individualitat? La resposta a aquesta qüestió la podem extreure de com treballen els valors els grans teòrics de l'evolució infantil: PIAGET, S. FREUD, ANNA FREUD, MELANIE CLEANE, etc.

Tots ells coincideixen en afirmar què, el nen que té menys de sis anys adquireix l'escala de valors de forma molt extrema. Està allò què és bo i allò què és dolent i el mateix passa amb la seva percepció de la individualitat. Per exemple, ens explica Piaget que el nen a l'etapa pre-operacional veu si una cosa està propera o llunyana, però no pot veure que està en una situació intermitja.

Es bo perquè els aprenentages posteriors del nen es facin de forma correcta, que comenci per aprendre els valors extrems i, en aquest sentit aquesta pel·lícula està molt ben treballada.

Per tant, amb els dàlmates pràcticament podem treballar tots els valors relacionats amb la reforma i la integració social. Perquè es treballa:

- **La diversitat** perquè tots els gossets tenen caràcters diferents.
- **La integració social** en un mateix grup social, la família. La integració social dels dàlmates és tan profunda que pràcticament no té barreres perquè els dàlmates admeten fins i tot com a fills, fills que no són biològicament seus.

Si comparem aquesta versió amb la posterior trobem diferències substancials. En la pel·lícula de dibuixos animats en cap moment apareixen descendents dels protagonistes humans. A la pel·lícula de carn i óssos té una importància cabdal la família humana. Gairebé té tanta importància com la idea ecologista. I d'altra banda també apareix la idea moderna de psicopata. És explícitament un psicòpata l'encarregat de matar els gossos. En aquesta versió posterior queda diluïda la força de la primera pel·lícula de dibuixos per la influència d'altres pel·lícules posteriors a la de dibuixos com poden ser *Solo en casa*.

TOD I TOBY

Breu resum de l'argument per situar-nos en la història:

Relat narratiu de la relació entre un gos i una guineu: *Tod és un cadell de guineu, i Toby, una alegre cadell de gos caçador : dos inseparables amics que no saben que haurien de ser enemics. Sota l'atenta mirada vigilant de Mamà Buho, Tod i Toby juguen i es diverteixen en el bosc, inconscients que en el futur hauràn d'enfrontarse i posar a prova la seva amistad.*

Trets més característics de la pel·lícula:

En Tod i Toby es dona la mateixa situació que en El Rei Lleó, pel que fa a **la relació entre espècies animals que a la realitat no es dóna**. Aquesta és, per tant, una relació fictícia i que com hem destacat abans, es treballa com a personificació, és a dir als animals se'ls hi donen qualitats humanes el que ens permet treballar aspectes com la interacció amb els nens, la amistat i la lleialtat.

Cal destacar també que hi ha animals concrets que a la producció Disney tenen un **simbolisme** constant. I concretament en aquesta pel·lícula veiem clarament com el mussol simbolitza la protecció (mama mussol) i la saviesa, perquè es tracta d'un animal molt observador. Tanmateix observem com al llarg de la pel·lícula mama mussol repeteix varies vegades que està pensant.

Un tret que també es característic de la producció Disney és la col·laboració i solidaritat entre animals de diferents races. Es el cas també, com hem vist, dels 101 Dalmates. Tod i Toby ens pot ajudar a treballar amb els nens el valors que la reforma de l'educació assenyala com **integració**. La solidaritat s'ha de donar també a

l'escola entre les diferents races.

Un altre cosa que es planteja, i és comú a moltes pel·lícules de Disney, és el fet del **matrimoni per conveniència** i entre iguals. En aquesta pel·lícula veiem com Tod acaba aparellant-se també amb una guineu. (Igual que en el rei lleó).

Es pot treballar per tant, a nivells proporcionats per la reforma, **la negació a la predestinació social**, la possibilitat de canviar de classe social. Hi ha qui sembla predestinat a ser caçador, com en Toby, i qui sembla predestinat a ser caçat, és el cas d'en Tod, i això pot canviar.

Amb els nens, a l'escola també podem treballar el centre d'interès dels **animals de companyia**, així com els **animals de granja**.

Observem també com té molta importància, i és una constant a Disney, les **històries paral·leles dels personatges secundaris**. Aquets tenen la seva pròpia història, com pot ser, per exemple, la història dels veïns a la del cuc i els ocells que el volen caçar, que trobem en aquesta pel·lícula.

Un altre centre d'interès que queda molt clar al llarg de la pel·lícula, són **les estacions de l'any**. Apareixen les quatre, primavera, estiu, tardor i hivern de las quals es fa una clara diferenciació de cara als nens.

La pel·lícula manifesta també el fet de com el **caràcter de les persones** pot determinar la seva relació amb els altres i les conseqüències que poden tenir certs tipus d'actituds. Podem tractar el tema de **la gelosia i l'enveja**, a nivell de valors, per fer-los comprendre que son característiques que no són bones per la persona.

Pel que fa a la seva banda sonora cal destacar que es tracta d'una música lenta amb uns tons populars, que precisament, es pot associar a la vida en una granja, que és una vida lenta que depen de l'evolució del temps, les collites i els animals de la granja.

Cal tenir en compte que el llenguatge en Tod i Toby és encara un **llenguatge hispà**, és un castellà diferent, precisament, perquè hi ha una diversitat de persones.

Per últim i també com a centre d'interès de cara als nens, tractat amb paraules sencilles, els podem explicar el fenomen de **la migració**, és a dir, poden comprendre que hi ha animals que varien el lloc d'habitat depenent de l'estació de l'any.

-----**LITERATURA**

INFANTIL-----

LA BELLA I LA BÈSTIA

Perquè és bèstia la Bèstia?

El protagonista de la Bèstia, que en realitat és un príncep encantat, és un superprotegit, és un nen mimat que desenvolupa actituds capritxoses degudes a un complex d'Edip no superat correctament per falta de circulació paterna. El príncep encantat va ser rei abans d'hora, és a dir, és un edípic.

La Bèstia ha de portar a terme el mateix procés que la Bella per poder comportar-se com ella, és a dir, superar correctament el complex d'Edip. En llenguatge Piagetà: ha d'aprendre a relegar a un segon terme el principi de plaer i deixar circular el principi de realitat. Cada cosa al seu temps.

Allò que és màgic es dona només quan no s'ha superat el complex d'Edip. Per què? Perquè allò que és màgic està relacionat amb el món mític dels fantasmes infantils, per tant, quan es dona la caiguda del complex

d'Edip i, en conseqüència, la trobada sense traumes de l'obsessiu i de la histèrica ben equilibrats, és quan es dona una veritable trobada d'allò que es diu lo real; cauen els fantasmes i el mite, ja no hi ha lloc per a la màgia. És ben curiós apreciar com el primer acte de tendresa de la Bella vers a la Bèstia, és quan aquesta última reproduceix una conducta que pot ser associada a una conducta que podria ser del pare. Aquesta conducta és la de protecció.

Inmediatament, després de la conducta protectora, apareix el que s'anomena el síndrome del soldat i la infermera, la reacció de la Bella és curar a la Bèstia, la Bèstia la necessita. Aquesta és una actitud pròpia d'una mare.

Relacions Identificació Substitució i

Diverses

!! Rol sexual comprensió

Odi Identificació

No es el que yo soñaba, pero hay algo en él que empiezo a descubrir

-----LITERATURA
INFANTIL-----

LA SIRENITA

Presenta la figura d'una dona histèrica radicalment diferent a la neuròtica histèrica de La Bella i la Bèstia. Aquesta última té un pare respecte al qual ha d'assumir un paper maternal. En canvi, el pare de la Sirenita és un pare autoritari, tot poderós, que no necessita assumir tan necessàriament la substitució de la mare com la Bella, per dues raons:

- L'autoritarisme exagerat del pare i la manera com queda diluïda la seva funció entre la resta de les germanes. Evidentment el pare vol tenir a casa les filles, concretament a la més petita, però no en sentit que el cuidin, sinó que és, senzillament, per la necessitat de tenir-la al seu costat. Al final de la pel·lícula Tritón diu: Només queda un problema per resoldre, que és el molt que trobaré a faltar a la meua filla. Aquesta és la raó que el caràcter de la Sirenita i la Bella siguin tan diferents. Bella té una bellesa natural. La Sirenita és una seductora nata. Bella no vol deixar al seu pare i no ho hauria fet si no fós per una causa forçada; la Sirenita ho té més fàcil: el seu pare és autoritari i tot autoritarisme porta a cercar la fugida i la búsqueda del contrari.
- La bruixa té moltes característiques de la madrastra de la Blancaneus (té la mateixa corona i el recurs del mirall, igual, però en grossa). En totes elles hi ha el costat fosc, hi ha una lluita pel poder que sustenta el pare, el seu regne. Totes són un *alter ego* de la protagonista (costat fosc). Alguna cosa ha d'identificar que és una usurpadora perquè vol conquerir un regne que no li pertany, un regne de sirenes, no de pops.

Podem contrastar també, entre la Bella i la Sirenita, el procés de superació del complex d'Edip. D'una banda el de la Sirenita es pot veure reflectit en les següents paraules del pare i de la protagonista respectivament: *Mientras vivas en mi océano seguirás mis reglas* (independentment de la preparació psicològica que ella tingui per seguir les seves pròpies normes). *Sí quiero más, mucho más, quiero tener piernas para ir a ese sitio donde no prohíben nada*. L'amor de la Sirenita vers el príncep Blau no és un amor treballat, és un amor de primera vista que representa el desig absolut, espontàni, i la búsqueda directa de la superació del pare. Una edípica, molt edípica mai no s'anamorarà a primera vista. La Sirenita està més preparada per les seves

circumstàncies per idealitzar la figura masculina fora de la paterna, està més preparada per buscar el mite del macho, de l'home valent. Aquest mite és més fàcil que caigui que no pas l'amor madur de la conversió de la Bèstia en el home real, la Bella és per tant, més realista. Mitològicament les sirenes tenen la fama d'això: als viatges d'Ulisses les sirenes cantaven per despertar els desitjos de l'altre, aprofitaven la sexualitat lleugera dels mariners per deixar-los sense res. I aquí es veu clarament com, La Sirena, quan pot triar entre la germana, l'home i el pare (quan la bruixa li proposa el tracte), ella tria a l'home.

Finalment destacar que hi ha moments on es podem trobar que el llenguatge subliminal està destinat a l'adult, i això ho trobem representat en l'escena de la cuina, quan canten la cançó francesa. El personatge malgrat no s'assembla a Maurice Chevalière, canta igual que ell i en un moment determinat així ho diu.

Crítica al príncep

Una vegada la Sirenita no té la veu perquè la ha canviada per les cames, el príncep no la reconeix, ja que no pot parlar i no sent la seva veu, i això per ella és un fet desesperant. Es fa palès que el príncep està enamorat d'un somni, per tant, el problema del príncep blau és que no s'adona que les coses no són el que semblen, com es diu a la pel·lícula de La Bella i la Bèstia.

-----LITERATURA INFANTIL-----

LA VENTAFOCS

És un dels contes de la factoria Disney que es troba més aprop del conte de tradició oral. Són recollits per, entre d'altres autors, els germans Grimm i Andersen, per tant les característiques que veurem a continuació es podrien aplicar perfectament a l'anàlisi d'un conte escrit. Aquestes característiques són:

- La importància d'un element màgic.
- Humanització de personatges sense vida.
- Aproximació a la fàbula, entenent com a fàbula aquells contes en els quals els animals tenen característiques i sentiments humans.
- Donar significat als noms propis.
- Donar una associació a característiques físiques i psíquiques: la bellesa és senyal de bondat i té relació amb l'herència, la protagonista és la més bella, la més bona i la única filla biològica del pare. La lletjor, ben al contrari, està associada a la maldat i l'enveja. Aquest tret que es dona també en la majoria de contes té una arrel antropològica cultural: als segles XVI, XVII, XVIII, XIX es tenia una necessitat de conservar el patrimoni de la família i això es feia per mitjà de les filles, casant-les amb un bon partit. Aquesta necessitat es manifestà en el conte popular en el qual, una cosa que no necessàriament ha de ser certa com l'associació d'heretat a allò bo i maco, es portava a terme per qüestions econòmiques.

Amb tot això, veiem la importància del llenguatge subliminal que es destaca a través dels diàlegs i les associacions de fets que es fan. Alguns exemples que trobem en aquesta pel·lícula i que reflecteixen els trets que acabem d'esmentar poden ser els següents:

– Hi ha una animació animal, sobretot dels ratolins, que és una constant de la factoria Disney des del naixement de Mickey Mouse dins de la pel·lícula Fantasia, perquè s'utilitza aquest recurs per donar vida. Aquest fet el podem lligar amb el que diu Piaget sobre el simbolisme infantil: els nens tenen una qualitat especial per atorgar sentiments humans als animals i les coses, i a més a més, a través d'aquest simbolisme, en una etapa evolutiva concreta, aprenen moltes qüestions socials i de valors.

– L'associació d'alguns animals amb unes qualitats determinades i que són una constant en tots els films. Per

exemple aquí trobem que el gat es diu Lucifer: símbol màxim de la maldat, i que s'assembla, en quan a la forma, al gat d'Alicia en el país de les meravelles. Un altre exemple d'això és que la cara de la madrastra de la Ventafocs s'assembla també a la cara de Cúrela de Vill de 101 Dálmatas.

– El nom de Ventafocs ve de cendra, perquè és l'encarregada de netejar la xemeneia que, en aquella època, era el més brut de la casa. Això també passa amb el nom de Blancaneus, és un nom que li posa la mare perquè és una nena que té la cara molt blanca, com la neu.

– La importància dels personatges secundaris, fins al punt que es dona una història secundària a l'argument principal de gairebé la mateixa importància (ens referim a la història dels ratolins i dels altres animals).

– Trobem un paral·lelisme amb la Sirenita en el fet que el príncep ha de reconèixer a la seva noia, no per la totalitat de la seva persona, sinó per un fet diferencial. En el cas de la Sirenita, la descobreix quan recupera la veu, i en el cas de la Ventafocs pel peu. Aquest fet diferenciador apareix a altres contes populars com el de la princesa que només sabem que és princesa perquè nota un cigró sota un munt de matalassos.

– Pel que fa al príncep trobem que també hi ha semblances entre el príncep d'aquesta pel·lícula i el de la Sirenita. Ambdós es neguen a contraure matrimoni per conveniència.

– El món masculista de Disney, sobretot el de les primeres pel·lícules, diferencia clarament els rols masculí i femení, i que també trobem exemplificats aquí molt clarament:

- Durant la pel·lícula s'utilitza la paraula donzella. Aquest mot atorga importància a la virginitat que, antropològicament parlant, és un fet necessari per assegurar la línia hereditària. Concretament s'utilitza la frase doncellas casaderas, terme masculista que es refereix a la col·locació de la femella per augmentar el patrimoni familiar.
- En un moment determinat de la pel·lícula, a l'hora de confeccionar un vestit per a la Ventafocs, una ratolina li diu a un ratolí: eso son cosas de mujeres.
- La fada madrina, com les altres fades de Disney, majoritàriament femenines, tenen un tarannà d'àvia física i psíquica.

– Per acabar fem una última pincellada a l'últim ball, la cerimònia perfecte d'aparellament humà. La Ventafocs i la Bella i la Bèstia no s'escapen a aquest ceremonial.

-----LITERATURA INFANTIL-----

LA BELLA DORMENT

Matrimoni de conveniència

Ens trobem per primer cop, antropològicament parlant, la constatació del matrimoni pactat des de la infància. En el món Disney es procura sempre evitar contradiccions amb costums tradicionals arrelats en els principis burguesos que, a més a més, tenen una importància desmesurada dins el món americà on es radicalitzen aquestes qüestions i, passa per èpoques oscil·lants al llarg de la seva història, que va des del lliberalisme exagerat fins al dogmatisme absolut. Aquesta és la raó de que Disney solucioni el fet del matrimoni de conveniència fent que, sense saber-ho, els dos protagonistes s'enamorin a primera vista. Es combina l'atzar d'allò que està pactat i així no es dona un conflicte familiar.

El príncep:

El príncep de la Bella Durment és el príncep blau per excel·lència. Com el de la Sirenita, és varonil, fort i

capaç d'enfrontar-se a qualsevol problema per conquerir a la seva estimada. A la Sirenita el màstil d'un vaixell ha d'atravesar el cos de la bruixa pop , a la Bella dorment amb una espasa; en tots dos casos la fortalesa física del varó enamorat pot acabar amb la màgia negra.

Les fades madrines

Les fades madrines de la Bella Durment ens recorden a la fada de la Ventafocs, fades de petit tamany, no gaire primes, que recorden més la imatge d'una àvia protectora que una fada de bosc mitològica.

I és significatiu el següent: les coses o els atributs que es valoren més dins del món mascliste de Disney com atributs importants per la dona. Aquests atributs venen donats pels dons que les fades regalen a la princesa quan neix, aquests són la bellesa i la veu. Per tant veiem que és una constant repetició en aquest tipus de pel·lícules perquè no s'entén l'ideal de dona sense la bellesa física i sense la veu dolça.

Les bruixes i els salvadors

Troblem un paral·lelisme entre les històries de Blancaneus i la Bella Durment; en ambdós casos hi ha actes diferents de bruixes i de maldat (intent de bruixeria de Blancaneus i la maldició de mort de la Bella Durment); també en tots dos casos hi ha algú que fa que aquesta maldició sigui més lleugera. L'encarregat de matar a la Blancaneus, l'abandona al bosc, i la Bella Durment no morirà gràcies al tercer do que li donarà una última fada, i així es quedarà en un son profund i, finalment, també en ambdós casos és el príncep qui acaba amb la màgia negra.

Finalment destacar el següent: el drac i la figura del príncep amb la creu a l'escut ens recorda a Sant Jordi i això no és d'extranyar, ja que aquest personatge no és un personatge exclusiu de Catalunya. Jordi, George, Gorgio és un cavaller medieval conegut a tota Europa per la cristianitat i els seus èxits en la lluita contra els sarraïns, representats a la iconografia cristiana com un monstre mitològic o drac; amb raó doncs aquest personatge és patró , a més a més de Catalunya, de Venècia, d'Anglaterra, d'Escòcia i, per exportació, de molts indrets de Nord Amèrica.

Opinió personal

Certament m'adono que quan observem les coses i ens disposem a analitzar-les aquestes no resulten ser mai com ens poden haver semblat a primer cop d'ull. I és bo, si més no, que les persones ens parem a observar tot allò que se'ns dona per tenir un esperit crític que ens permeti formar la nostra persona. I si a això li afegim el fet que estem tractant, que són les pel·lícules infantils, encara doncs amb més motiu.

Crec que tothom estarà d'acord en què hem de tenir molta cura amb allò que ensenyem i transmetem als infants, perquè són ells els qui establiran els valors de la societat futura.

Ara bé, malgrat totes aquestes bones intencions que se suposen darrera de les nostres accions, cal tenir en compte que els interessos creats per determinats grups de persones no són sempre com creiem que haurien de ser.

Personalment crec que és important ser molt conscient de tot allò que fem i diem, perquè si més no ens trobem en un moment social, sobretot a nivell europeu , en que estem avançant en tots els camps. Però aquest avenç tecnològic, científic, pedagògic, etc., no hauria de conduir-nos a una preocupació excessiva per fer-ho tot perfectament, perquè és, precisament, en la recerca d'aquesta perfecció que ens podem perdre.

Amb això vull dir i, enllaçant-ho amb el tema, que crec que no són les pel·lícules en sí que poden fer mal als infants sinó l'excés i abús del seu consum, que és el problema principal que sovint es planteja. No recordo jo que cap conte hagi tingut una influència destacable en la meua vida ni en el meu desenvolupament. Qualsevol

muntatge gràfic o visual no pot deixar de reflectir el que som les persones, perquè són les que ho creem. Si més no, és important plantejar-se l'objectivitat alhora de fer-ho, però, sobretot, l'ús que en fem.

Bibliografia

- JANER.G. La funció educativa del conte de fades. 1977.
- GEORGE JEAN. El poder de los cuentos. Colecció Dejadles leer.Pirene.Barcelona, 1988.
- <http://www.ciudadfutura.com/cine/cine/peliculas/sirenita.htm>
- <http://www.pangea.org/carlesc/contes/porta.htm>
- Apunts Psicologia Evolutiva. Any 1996–1997
- Cintes de video de les pel·lícules Disney treballades.